

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟ

Όπως σαφώς παρουσιάζεται σε παλαιό αλμανάκ της Πενσιλβάνια με τίτλο Ο βελτιωμένος φτωχός Ρίτσαρντ.

Αγαπητέ αναγνώστη,

Έχω ακούσει ότι τίποτε δεν προσφέρει σε έναν συγγραφέα τόση ευχαρίστηση όση το να βλέπει τα έργα του να γίνονται με σεβασμό σημείο αναφοράς από άλλους. Κρίνετε λοιπόν πόσο με χαροποίησε ένα περιστατικό που πρόκειται να μοιραστώ μαζί σας.

Πρόσφατα, σταμάτησα με το άλογό μου σε έναν τόπο συνάθροισης όπου πολύς κόσμος είχε συγκεντρωθεί για έναν πλειστηριασμό εμπορευμάτων. Καθώς δεν είχε φτάσει ακόμη η ώρα της πώλησης, οι παρευρισκόμενοι συζητούσαν για τη δυσκολία των καιρών. Τότε, κάποιος από την ομήγυρη φώναξε σε έναν απλό, καλοβαλμένο, ηλικιωμένο άνδρα με λευκές μπούκλες: «Σε παρακαλώ, πατέρα Αβραάμ, τι πιστεύεις για όσα συμβαίνουν; Δεν θα καταστρέψει τη χώρα τούτη η βαριά φορολογία; Πώς θα μπορέσουμε να πληρώσουμε τους φόρους αυτούς; Τι μας συμβουλεύεις να πράξουμε;»

Ο πατήρ Αβραάμ σηκώθηκε και απάντησε: «Εάν θέλετε τη συμβουλή μου, θα σας την προσφέρω εν συντομία, “καθώς μία λέξη αρκεί για τους σώφρονες” όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ». Συγκεντρώθηκαν όλοι γύρω του για να τον ακούσουν, κι αυτός συνέχισε λέγοντας τα εξής:

«Φίλοι μου» τους είπε, «η φορολογία είναι πράγματι πολύ βαριά, αλλά αν οι φόροι που μας επιβάλλει η κυβέρνηση ήταν οι μόνοι που οφείλαμε να πληρώσουμε, ίσως και να τα καταφέρναμε. Ωστόσο έχουμε και πολλούς άλλους, και πολύ πιο επαχθείς για κάποιους από εμάς. Επιβαρυνόμαστε διπλάσια από την ίδια μας την σκνηρία, τριπλάσια από την περηφάνια μας, και τετραπλάσια από την ανοησία μας. Από τους φόρους αυτούς οι επίτροποι δεν μπορούν ούτε να μας ελαφρύνουν ούτε να μας απαλλάξουν, επιτρέποντας κάποια εξαίρεση. Παρά ταύτα, ας ακούσουμε τη σωστή συμβουλή και κάτι μπορεί να γίνει και για μας: “Ο Θεός βοηθά αυτούς που βοηθούν τους εαυτούς τους” όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ.

»Α. Θα θεωρείτο σκληρή η κυβέρνηση που θα υποχρέωνε τον κόσμο να εργάζεται γι’ αυτήν προσφέροντας το ένα δέκατο του χρόνου του. Όμως η σκνηρία μάς επιβαρύνει πολύ περισσότερο. “Η τεμπελιά, σαν τη σκουριά, φθείρει τον άνθρωπο ταχύτερα από την εργασία – ενώ το κλειδί που χρησιμοποιείται πάντα γυαλίζει”, σύμφωνα με τα λόγια του φτωχού Ρίτσαρντ. “Αλλά εάν αγαπάς τη ζωή, μη σπαταλάς τον

καιρό, διότι από αυτόν αποτελείται κι η ζωή”, αναφέρει ο φτωχός Ρίτσαρντ.

»Πόσο περισσότερο χρόνο από τον απαραίτητο δαπανούμε για τον ύπνο, λησμονώντας πως “η κοιμισμένη αλεπού δεν πιάνει κότες” και πως “στον τάφο θα υπάρχει αρκετός χρόνος για ύπνο”, όπως διδάσκει ο φτωχός Ρίτσαρντ.

»Εάν ο χρόνος είναι το πολυτιμότερο απ’ όλα τα πράγματα, τότε η σπατάλη του θα πρέπει να είναι”, σύμφωνα με τον φτωχό Ρίτσαρντ, “η μεγαλύτερη ασωτία”, καθότι, όπως μας λέει αλλού, “ο χαμένος χρόνος δεν ξαναβρίσκεται ποτέ, και ό,τι αποκαλούμε επαρκή χρόνο, πάντα αποδεικνύεται λιγιστός”. Ας σηκωθούμε λοιπόν και ας στρωθούμε στη δουλειά, αλλά δουλειά με κάποιο σκοπό. Κι έτσι με επιμέλεια θα καταφέρουμε περισσότερα, και μάλιστα με λιγότερη δυσκολία. “Η σκληριά τα κάνει όλα δύσκολα, ενώ η φιλοπονία όλα εύκολα. Όποιος ξυπνά αργά από το κρεβάτι θα τρέχει όλη μέρα, και πολύ δύσκολα θα έχει τελειώσει τις δουλειές του ως το βράδυ. Κι όσο αργά ταξιδεύει η τεμπελιά, άλλο τόσο γρήγορα τον βρίσκει η φτώχεια. Οδήγησε εσύ τη δουλειά σου, μην την αφήνεις να σε οδηγεί εκείνη. Όποιος κοιμάται νωρίς και ξυπνά νωρίς, γίνεται πλούσιος, σοφός και υγιής”, λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ.

»Συνεπώς τι νόημα έχει να ευχόμαστε και να ελπίζουμε σε καλύτερες μέρες; Μπορούμε οι ίδιοι να κάνουμε καλύτερες τις μέρες μας, αν ανασκουμπωθούμε. “Η φιλοπονία δεν χρειάζεται ευχές, κι όποι-

ος ζει τρεφόμενος με ελπίδες, πεθαίνει νηστικός. Δεν υπάρχει κέρδος χωρίς προσπάθεια. Χέρια μου, βοηθήστε γιατί δεν έχω δική μου γη”. Ή, αν έχω, να φορολογείται έξυπνα. “Όποιος έχει μια τέχνη, έχει και περιουσία, κι όποιος έχει ταλέντο έχει και αξίωμα κέρδους και τιμής”, σύμφωνα με τον φτωχό Ρίτσαρντ. Όμως η τέχνη πρέπει να δουλευτεί και το ταλέντο να καλλιεργηθεί, διαφορετικά ούτε η περιουσία ούτε το αξίωμα θα μας βοηθήσουν να πληρώσουμε τους φόρους μας. Εάν είμαστε φιλόπονοι, δεν θα πεινάσουμε ποτέ, καθώς “η πείνα κοιτά προς το σπίτι του δουλευταρά, μα να μπει μέσα δεν τολμά”. Όπως δεν θα μπει μήτε δικαστικός κλητήρας μήτε αστυνομικός, καθώς “η φιλοπονία αποπληρώνει τα χρέη, ενώ η απελπισία τα αυξάνει”.

»Τι κι αν δεν έχετε βρει κάποιο θησαυρό ή δεν σας άφησε κληρονομιά κάποιος πλούσιος συγγενής; “Η επιμέλεια είναι η μητέρα της τύχης και ο Θεός προσφέρει τα πάντα στη φιλοπονία. Όσο οι οκνηροί κοιμούνται, τη γη σκάψτε βαθιά, για να ’χουν και οι άλλοι και οι φιλίες σας σοδειά”.

»Δουλέψτε όσο μπορείτε σήμερα, διότι δεν ξέρετε τι εμπόδια θα συναντήσετε αύριο. “Ένα σήμερα αξίζει όσο δύο αύριο”, λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ. Επιπλέον, “μην αναβάλλεις ποτέ για αύριο ό,τι μπορείς να κάνεις σήμερα”.

»Εάν ήσουν υπηρέτης, δεν θα αισχνυόσουν αν το αφεντικό σου σε τσάκωνε να τεμπελιάζεις; Εσύ λοιπόν δεν είσαι το ίδιο σου το αφεντικό; Θα πρέπει να

ντρέπεσαι, αν πιάσεις τον εαυτό σου να τεμπελιάζει όταν υπάρχουν τόσα πολλά που μπορείς να κάνεις για σένα, την οικογένειά σου και τη χώρα σου.

»Δούλεψε τα εργαλεία σου δίχως γάντια. Θυμήσου ότι “γάτα με γάντια, ποντίκια δεν πιάνει”, όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ.

»Είναι γεγονός πως είναι πολλά που πρέπει να γίνουν και ίσως τα χέρια σου να είναι αδύναμα. Αφιερώσου όμως σε αυτό με συνέπεια και θα δεις σπουδαία αποτελέσματα, αφού “οι συνεχείς σταγόνες φθείρουν ακόμη και βράχους”, και “με επιμέλεια και υπομονή το ποντίκι ροκανίζει και το σκοινί”, και “με μικρά χτυπήματα πέφτουν ακόμη και μεγάλα δέντρα”.

»Θαρρώ πως ακούω κάποιον από εσάς να λέει: “Δεν πρέπει ο άνθρωπος να επιτρέπει στον εαυτό του και λίγο ελεύθερο χρόνο;” Θα σου πω, φίλε μου, αυτό που λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ: “Αξιοποίησε σωστά τον καιρό σου εάν επιθυμείς να αποκτήσεις ελεύθερο χρόνο. Κι εφόσον δεν είσαι σίγουρος για ένα λεπτό, μη σπαταλές ούτε ώρα”. Ο ελεύθερος χρόνος είναι για να κάνεις κάτι χρήσιμο. Ο επιμελής άνθρωπος θα αποκτήσει τον ελεύθερο αυτό χρόνο, ενώ ο οκνηρός ποτέ, διότι “η ζωή με ελεύθερο χρόνο και η ζωή με τεμπελιά είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Πολλοί, δίχως εργασία, τα βγάζουν πέρα χάρη στην πονηριά τους, χωρίς κομποδέμα όμως γρήγορα λυγίζουν”. Απεναντίας, η φιλοπονία εξασφαλίζει πολλή άνεση και σεβασμό. “Προσπεράστε τις απολαύσεις, κι αυτές θα σας ακολουθήσουν. Ο επιμελής εργάτης βγάζει

πολλή δουλειά. Και τώρα που 'χω δικό μου πρόβατο και αγελάδα, όλοι μου λένε καλημέρα”.

»Β. Όμως μαζί με τη φιλοπονία μας θα πρέπει να έχουμε και σταθερότητα, προσήλωση και προσοχή, και να επιβλέπουμε τις προσωπικές μας εργασίες με τα ίδια μας τα μάτια, κι όχι να εμπιστευόμαστε πολλά σε άλλους. Καθώς, όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ,

“Ποτέ δεν είδα δέντρο που μετακινείται συχνά, ούτε οικογένεια που μετακινείται συχνά, να προκόβουν όσο εκείνα που είναι σταθερά.”

»Ακόμη ο φτωχός Ρίτσαρντ λέει: “Όποιος συχνά αλλάζει γνώμη, προκοπή δύσκολα κάνει” και “Φρόντισε το μαγαζί σου, και το μαγαζί σου θα φροντίσει εσένα”. Όπως λέει επίσης “αν θες να γίνει σωστά η δουλειά σου, κάν’ τη μόνος σου· αν όχι, δώσ’ την σε άλλον να την κάνει” και “αν θες να προκόψεις με το άροτρο, οδήγησέ το με τα ίδια σου τα χέρια.”

»Επίσης, “το μάτι του αφεντικού θα βγάλει πιο πολλή δουλειά από τα δυο του χέρια”, καθώς και, “όταν δεν επιτηρείς τους εργάτες σου είναι σαν να τους αφήνεις το πορτοφόλι σου ορθάνοιχτο”. Το να εμπιστεύεσαι πολλά πράγματα στη φροντίδα των άλλων είναι για μερικούς καταστροφικό, αφού “στις δουλειές του κόσμου αυτού οι άνθρωποι σώζονται όχι διά της εμπιστοσύνης αλλά διά της έλλειψής της”, ενώ η προσωπική φροντίδα του ανθρώπου για τον εαυτό του είναι προσοδοφόρα, αφού “αν είχες έναν έμπιστο υπηρέτη που τον συμπαθούσες θα υπηρετούσες τον

εαυτό σου. Μια μικρή αμέλεια μπορεί να δημιουργήσει μέγα πρόβλημα. Από την έλλειψη ενός και μόνο καρφιού χάθηκε ολόκληρο πέταλο. Από την έλλειψη ενός πετάλου χάθηκε ολόκληρο άλογο, κι από την απώλεια του αλόγου χάθηκε και ο αναβάτης του”, που τον πρόλαβε και τον φόνευσε ο εχθρός. Όλα αυτά από την έλλειψη φροντίδας για το καρφί ενός πετάλου.

»Γ. Αυτά για τη φιλοπονία, φίλοι μου, και για την προσοχή. Όμως σε τούτα οφείλουμε να προσθέσουμε τη λιτότητα, αν θέλουμε η φιλοπονία μας να έχει μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας. Ένας άνθρωπος μπορεί, αν δεν γνωρίζει πώς να εξοικονομήσει ό,τι κερδίζει, “να δουλεύει σαν σκλάβος και να πεθαίνει δίχως πεντάρα”. “Η πλούσια κουζίνα φτωχαίνει τη θέληση”, και “πολλές περιουσίες ξοδεύονται για την απόκτηση αγαθών, αφού οι γυναίκες για χάρη του τσαγιού σταμάτησαν να γνέθουν και να πλέκουν και οι άντρες για χάρη της γροθιάς σταμάτησαν να σμιλεύουν και να κόβουν”.

»“Αν θέλεις να πλουτίσεις, σκέψου και πώς θα εξοικονομείς και πώς θα αποκομίζεις χρήμα. Οι Ινδίες δεν έκαναν πλούσια την Ισπανία, διότι τα έξοδά της είναι μεγαλύτερα από τα έσοδά της”.

»Μακριά λοιπόν από τις απερισκεψίες που κοστίζουν, και τότε δεν θα έχετε και τόσους λόγους για να παραπονιέστε για τους δύσκολους καιρούς, τους απεχθείς φόρους και τις οικογένειες που σας επιβαρύνουν, καθώς “οι γυναίκες και το κρασί, ο τζόγος και η απάτη,

μικραίνουν τον πλούτο και μεγαλώνουν την ανάγκη”.

»Και επιπλέον, “Ό,τι συντηρεί μία κακή συνήθεια αρκεί για να αναθρέψει δύο παιδιά”. Μπορεί να νομίζετε πως ίσως λίγο τσάι, μερικά ποτήρια παντός ποτού τότε, λίγο πιο ακριβό φαγητό, λίγο καλύτερα ρούχα και λίγη παραπάνω διασκέδαση κάποιες φορές δεν είναι σπουδαία υπόθεση. Θυμηθείτε όμως: “Πολλά μικρά κάνουν ένα μεγάλο”. Προσοχή λοιπόν στα μικροέξοδα. “Οι μικρές διαρροές βουλιάζουν τα μεγάλα καράβια” λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ. Επίσης, “όποιος αγαπά τις λιχουδιές θα καταλήξει ζητιάνος” και “οι ανόητοι κάνουν μεγάλα γεύματα και οι σώφρονες τα τρώνε.”

»Έχετε συγκεντρωθεί εδώ όλοι στην αγορά με τα καλούδια και τα λούσα. Τα αποκαλείτε αγαθά αλλά εάν δεν προσέξετε, θα αποδειχθούν δεινά για κάποιους από εσάς. Περιμένετε να πουληθούν φθηνά, ίσως και χαμηλότερα από το κόστος τους, αλλά εάν δεν δώσετε προσφορά γι’ αυτά θα σας έρθουν ακριβά. Θυμηθείτε τα λόγια του φτωχού Ρίτσαρντ: “Αγόραζε αυτό που δεν χρειάζεσαι καθόλου και σύντομα θα ξέρεις τις ανάγκες σου”. Κι επίσης “μπροστά στο πολύ φθηνό στάσου λίγο”. Εννοεί ότι η φθηνία είναι ίσως μόνον επιφανειακή και όχι πραγματική, και η ευκαιρία που προσφέρετε στη δουλειά σας μπορεί να σας βλάψει παρά να σας ωφελήσει. Διότι κάπου αλλού αναφέρει: “Πολλοί καταστράφηκαν αγοράζοντας πράγματα που φαίνονταν καλά και φθηνά”. Κι όμως, αυτή η ανοησία επαναλαμβάνεται καθημερινά στις δημοπρασίες,

διότι ο κόσμος δεν σκέπτεται τι λέει το Ημερολόγιο.

»Πολλοί, για ένα όμορφο ρούχο, έχουν περάσει μέρες με άδειο στομάχι κι έχουν αφήσει μισοπεινασμένες τις οικογένειές τους. “Τα μετάξια και τα σατέν, τα πορφυρά και τα βελούδα σβήνουν τη φωτιά όπου καίει το τσουκάλι”, όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ. Αυτά δεν είναι τα χρειώδη της ζωής. Με δυσκολία μπορούν να αποκληθούν ανέσεις. Κι όμως, μόνο και μόνο για την ομορφιά τους, πόσοι και πόσοι δεν θέλουν να τα αποκτήσουν!

»Με αυτές και άλλες υπερβολές, οι ευγενείς ξεπέφτουν στη φτώχεια και αναγκάζονται να δανειστούν απ’ αυτούς που προηγουμένως απεχθάνονταν, οι οποίοι όμως, επειδή ήσαν φιλόπονοι και οικονόμοι, κατόρθωσαν να διατηρήσουν τη θέση τους. Στην περίπτωση αυτή καθίσταται σαφές ότι “ένας αγρότης που στέκεται στα πόδια του βρίσκεται ψηλότερα από έναν ευγενή πεσμένο στα γόνατα”, σύμφωνα πάντα με τον φτωχό Ρίτσαρντ.

»Ίσως να τους άφησαν μια μικρή περιουσία, την οποία δεν ήξεραν καθόλου να κουμαντάρουν. Θαρρούν λοιπόν ότι επειδή “τώρα είναι μέρα, δεν θα νυχτώσει ποτέ”, και ότι αν ξοδέψεις λίγο από το πολύ που έχεις δεν αξίζει να ανησυχείς. Ωστόσο, “εάν πάντα βγάζεις από το ντουλάπι σου χωρίς να βάζεις ποτέ μέσα, γρήγορα θα αδειάσει” λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ. Και τότε, “όταν στερέψει το πηγάδι, θα μάθουν την αξία του νερού”. Αυτό όμως θα έπρεπε να το γνωρίζουν πριν λάβουν τη συμβουλή του. “Αν θέλεις να

μάθεις την αξία των χρημάτων, βγες να δανειστείς. Γιατί όποιος δανείζεται, κλονίζεται”, λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ. Και μάλιστα το ίδιο συμβαίνει και σε όποιον δανείζει σε τέτοιους ανθρώπους και μετά γυρεύει τα δανεικά του. Συμβουλεύει ακόμη πως “η μεγάλη περηφάνια για τα ρούχα είναι σίγουρα μεγάλη κατάρα. Γι’ αυτό, πριν σκεφτείς την εικόνα σου, σκέψου το πορτοφόλι σου”.

»Επιπλέον, η “περηφάνια είναι τόσο μεγάλος ζητιάνος όσο και η ανάγκη, και μάλιστα πολύ πιο αυθάδης”. Όταν έχεις αγοράσει ένα όμορφο πράγμα πρέπει να πάρεις άλλα δέκα, ώστε να είναι ομοιόμορφη η εμφάνισή σου. Όμως ο φτωχός Ρίτσαρντ λέει και το άλλο: “Πιο εύκολο είναι να καταπνίξεις την πρώτη επιθυμία από το να ικανοποιήσεις όσες την ακολουθούν”. Κι όσο ανόητο είναι για τον φτωχό να μιμείται τον πλούσιο, άλλο τόσο ανόητο είναι για τον βάτραχο να φουσκώνει για να φτάσει το βόδι. “Τα μεγάλα καράβια μπορεί να βγαίνουν πιο πολύ στ’ ανοιχτά, αλλά οι μικρές βάρκες θα πρέπει να μένουν κοντά στην ακτή”.

»Πρόκειται πάντως για μια ανοησία που γρήγορα τιμωρείται, καθώς, όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ, “η περηφάνια που το μεσημέρι τρέφεται με τη ματαιοδοξία, το βράδυ τρέφεται με αποστροφή. Η περηφάνια προγευμάτισε με τον πλούτο, γευμάτισε με φτώχεια και δειπνήσε με απαξίωση”. Στο κάτω κάτω, τι αξία έχει η περηφάνια του φαίνεσθαι για το οποίο διακινδυνεύουμε και υποφέρουμε τόσα; Ούτε την υγεία

μπορεί να προαγάγει ούτε τον πόνο ν' απαλύνει. Δεν αυξάνει την αξία ενός ατόμου, παρά γεννά το φθόνο και επισπεύδει τη δυστυχία.

»Τι παραλογισμός όμως είναι να πέφτει κανείς στα χρέη για τέτοια επιφανειακά πράγματα! Μας προσφέρουν, σύμφωνα με τους όρους αυτής της αγοράς, έξι μηνών πίστωση. Και τούτο, ίσως, έχει ωθήσει ορισμένους από εμάς να παρευρεθούμε σ' αυτήν, διότι ενώ δεν μπορούμε να ξοδέψουμε τα έτοιμα χρήματα νομίζουμε ότι θα είμαστε εντάξει και χωρίς αυτά. Κι όμως! Αναλογιστείτε τι κάνετε όταν πνίγεστε στα χρέη. Παραχωρείτε την ελευθερία σας σε μιαν άλλη δύναμη. Αν δεν μπορείτε να πληρώσετε εγκαίρως, θα ντρέπεστε να αντικρίσετε τον πιστωτή σας. Θα φοβάστε όταν του απευθύνετε το λόγο. Θα επινοείτε φτηνές, ποταπές δικαιολογίες και υπεκφυγές και, σιγά σιγά, θα χάνετε την ειλικρίνειά σας βουλιάζοντας στο ψέμα, καθώς “το δεύτερο κακό είναι το ψέμα, και το πρώτο η κάθοδος στα χρέη”, όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ. Ομοίως, “το ψέμα πάει παρέα με το χρέος, ενώ ένας ελεύθερος άνθρωπος δεν θα έπρεπε ούτε να ντρέπεται ούτε να φοβάται να κοιτάξει ή να μιλήσει σε οποιονδήποτε άλλον.

»Η φτώχεια όμως συχνά στερεί από τον άνθρωπο το πνεύμα και την αρετή. “Είναι δύσκολο για μιαν άδεια τσάντα να σταθεί όρθια”. Τι θα σκεφτόσασταν για εκείνο τον πρίγκιπα ή την κυβέρνηση που θα εξέδιδε διάταγμα το οποίο θα σας απαγόρευε να ντύνεστε σαν ευγενείς, επί ποινή φυλάκισης ή υποτέ-

λεια; Δεν θα λέγατε ότι, αφού είστε ελεύθεροι, έχετε το δικαίωμα να ντύνεστε όπως επιθυμείτε, κι ότι ένα τέτοιο διάταγμα θα παραβίαζε τα προνόμιά σας και θα καθιστούσε μια τέτοια κυβέρνηση τυραννική; Κι όμως, πρόθυμα θέτετε τον εαυτό σας υπό μια τέτοια τυραννία, όταν βουτάτε στα χρέη για το φαίνεσθαι! Ο πιστωτής σας έχει την εξουσία να σας στερήσει κατά το δοκούν την ελευθερία σας βάζοντάς σας στη φυλακή μέχρι να είστε σε θέση να τον πληρώσετε. Όταν αγοράζετε κάτι ίσως να σκέπτεστε ελάχιστα την αποπληρωμή. Όμως, όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ, “οι πιστωτές έχουν καλύτερη μνήμη από τους οφειλέτες. Είναι μια κατηγορία ανθρώπων οι οποίοι είναι προληπτικοί, σχολαστικοί παρατηρητές καθορισμένων ημερών και ωρών”.

Η μέρα φτάνει πριν καν το συνειδητοποιήσετε, και το αίτημα υποβάλλεται προτού να είστε σε θέση να το ικανοποιήσετε. Ή, εφόσον έχετε το χρέος κατά νου, η εξυπηρέτησή του, που αρχικά φαινόταν τόσο μακρινή, θα φαίνεται εξαιρετικά κοντινή όσο ο χρόνος λιγοστεύει. Ο χρόνος θα μοιάζει να έχει προσθέσει φτερά στα πόδια και στις πλάτες του. “Όσοι πρέπει να ξεχρεώσουν το Πάσχα, έχουν σύντομη Σαρακοστή”. Μπορεί, για την ώρα, να θεωρείτε τους εαυτούς σας ευκατάστατους, και ότι μπορείτε να έχετε το οικονομικό περιθώριο για λίγη πολυτέλεια χωρίς συνέπειες. Όμως “για το γήρας και την ανάγκη, βάζε στην άκρη όσα μπορείς. Ο πρωινός ήλιος δεν διαρκεί όλη μέρα”.

»Το κέρδος μπορεί να είναι προσωρινό και αβέβαιο ενώ, όσο ζείτε, τα έξοδα είναι μόνιμα και σίγουρα. “Πιο εύκολα χτίζεις δύο καμινάδες, παρά συντηρείς μία που δουλεύει”, λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ. Επομένως, “κάλλιο για ύπνο νηστικός παρά ξύπνιος και χρεωμένος”. “Παίρνε ό,τι μπορείς και ό,τι φτάνεις”, διότι “αυτή είναι η μαγική λίθος που θα μετατρέψει όλο το μολύβι σου σε χρυσό”.

»Δ. Το δόγμα αυτό, φίλοι μου, είναι η λογική και η σοφία. Τελικά όμως μην βασίζεστε πολύ στη δική σας φιλοπονία, λιτότητα και σωφροσύνη, μολονότι αποτελούν εξέχοντα χαρακτηριστικά, διότι μπορεί όλα να χαθούν χωρίς την ευλογία των ουρανών. Επομένως να ζητάτε ταπεινά αυτή την ευλογία και να μην είστε ασυγκίνητοι έναντι όσων φαίνεται να τη χρειάζονται, αλλά να τους παρηγορείτε και να τους βοηθάτε. Θυμηθείτε ότι ο Ιώβ υπέφερε, αλλά στο τέλος πρόκοψε.

»Και τώρα, εν κατακλείδι, “η πείρα είναι σπουδαίο σχολείο, αλλά οι ανόητοι δεν μαθαίνουν αλλιώς”, όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ, και είναι ζήτημα αν μαθαίνουν και τότε. Διότι είναι γεγονός πως “μπορούμε να προσφέρουμε συμβουλές, αλλά δεν μπορούμε να δώσουμε και οδηγίες”. Ωστόσο, θυμηθείτε το εξής: “Όσοι δεν μπορούν να λάβουν συμβουλές, δεν μπορούν να βοηθηθούν”. Κι ακόμη “Αν δεν ακούς τη φωνή της λογικής, θα σου χτυπήσει σίγουρα το χέρι”, όπως λέει ο φτωχός Ρίτσαρντ».

Έτσι ολοκλήρωσε το λόγο του ο ηλικιωμένος κύ-

ριος. Οι άνθρωποι τον άκουσαν και ενέκριναν τη θεωρία του, αλλά ευθύς έπραξαν το αντίθετο, σαν να επρόκειτο για ένα απλό κήρυγμα. Γιατί μόλις ξεκίνησε ο πλειστηριασμός, έσπευσαν να κάνουν πλουσιοπάροχες αγορές. Κατάλαβα ότι ο καλός αυτός άνδρας είχε μελετήσει σε βάθος τα Ημερολόγιά μου και είχε χωνέψει όλα όσα είχα αναφέρει επ' αυτών των θεμάτων στη διάρκεια είκοσι πέντε ετών. Οι συχνές αναφορές που έκανε σε μένα θα πρέπει να κούρασαν τους άλλους, αλλά η ματαιοδοξία μου ικανοποιήθηκε θαυμάσια από αυτό, αν και γνωρίζω καλά ότι ούτε το ένα δέκατο της σοφίας αυτής που μου αποδόθηκε δεν ήταν δικό μου, παρά μια σταχυολόγηση από τη σοφία όλων των εποχών και των εθνών. Εντούτοις αποφάσισα να εφαρμόσω τον απόηχό της και ενώ αρχικά σκόπευα να αγοράσω ύφασμα για ένα καινούργιο παλτό, τελικά έφυγα αποφασισμένος να κρατήσω το παλιό μου πανωφόρι για λίγο ακόμη. Αν κι εσύ, αναγνώστη, κάνεις το ίδιο, το κέρδος σου θα είναι εξίσου μεγάλο με το δικό μου.

Πάντα διατελών στην υπηρεσία σας,
Ρίτσαρντ Σόντερς

* * *

*Αν θες να μάθεις την αξία των χρημάτων,
βγες να δανειστείς.*

Καλοζοδευτές κακοδανειστές.